

Temat: Bożki naszych czasów

a) **Cel dydaktyczny:** uświadomienie uczestnikom istnienia i działania bożków na nasze życie.

b) **Cel wychowawczy:** pokazanie jak walczyć z bożkami naszych czasów.

Pomoce: Biblia, długopisy, kredki, gumka do mazania, biała kartka w kształcie serca, Aneks 1, Aneks 2, Aneks 3

Treść

1. Wstęp - Modlitwa na rozpoczęcie spotkania

Animator rozpoczyna spotkanie od znaku krzyża świętego, zapalenia świecy oraz modlitwy do Boga Ojca (znaną formułką lub własnymi słowami).

Duchu Święty, działaj w sercach każdego z nas, abyśmy umieli się otworzyć na treści, które będą przekazywane na tym spotkaniu. Prosimy Cię, naucz nas odnajdywać drogę którą powinniśmy podążać:

Duchu Święty który oświecasz...

2. Treść właściwa

I. Widzieć

Bóg postawił przed nami szereg wymagań, które czemuś służą. Przekazał nam je dla naszego dobra, aby spełniając je, mogliśmy osiągnąć zbawienie. Tymi wymaganiami są przykazania Dekalogu, który otrzymaliśmy na górze Synaj. Teraz, wspólnie powiedzmy jego treść. *Animator wraz z uczestnikami wypowiada treść Dekalogu.*

Chcę, abyśmy na tym spotkaniu skupili się na jednym z przykazań.

- Przed czym przestrzega nas pierwsze przykazanie? (*przed bałwochwalstwem; oddawaniem czci innym bóstwom; ubóstwianiem tego, co nie jest Bogiem; zaniechaniem wiary i zwątpieniami; uzależnieniami*).

Proszę, aby każdy z was, na tym sercu narysował coś niedbale. *Animator przekazuje każdemu uczestnikowi kredkę oraz wpuszcza w obieg białe serce zrobione z papieru.*

- Jak myślicie, co dla naszej duszy symbolizują tę bazgroły? (*uleganie pokusom, nasze grzechy i upadki, przeciwstawianie się przykazaniom*)

- Jak możemy się pozbyć tej skazy w naszej duszy? (*poprzez spowiedź*) *Gdy pada ta odpowiedź, animator wyciąga gumkę do mazania i zmazuje wcześniejsze bazgroły.*

Aktualnie żyjemy w erze rozumu, ogromnego rozwoju nauki i wydawałoby się, że sięganie po wróżby, magię i horoskopy uwłaczają rozumowi. A jednak, wielu ludzi, nawet katolików idzie, by dać sobie postawić tarota, chodzi do wróżki, żeby dać sobie odczytać z ręki czy powróżyć z kart. **Na tym**

spotkaniu spróbujmy się pochylić nad pytaniem: Jak żyć w zgodzie z pierwszym przykazaniem Dekalogu?

II. Osądzić

- Co to są bożki? (*Ktoś lub coś, co staje się dla człowieka najważniejsze w życiu; a nie jest Bogiem*)

- Jak myślicie, jakie są WSPÓŁCZESNE bożki ludzi? Co staje się często najważniejsze dla nich w życiu? (*pieniądze, internet, komputer, gry, praca, własny wygląd, przyjemności, alkohol, narkotyki, magia, przesady, wróżbiarstwo, amulety*)

Pierwsze przykazanie mówi nam, aby oddawać cześć i uwielbienie Bogu, aby z Niego uczynić najważniejszy element życia, na nim budować swe życie. Widzimy, że ta postawa domaga się zaufania, relacji. Co zatem może być dla nas zagrożeniem? Co może spychać Boga z tego pierwszego miejsca? Spróbujemy teraz powiedzieć sobie o najważniejszych wykroczeniach:

1) Bałwochwalstwo

Wj 20,23: Nie będziecie czynić przy mnie bogów ze srebra ani bogów ze złota nie będziecie sobie czynić.

Istotą przeczytanego fragmentu jest skupienie czci, uwagi i oddania wyłącznie jednemu Bogu. Warto zauważyć, że ten cytat nie jest tylko zakazem tworzenia przedstawień Ojca, ale także nakazem nie oddawania im czci ani nie usługiwania im, bo przecież Boga nikt nie widział, to czemu mielibyśmy kłaniać się przed wymyśloną figurą? Jako katolicy wierzymy w transcendencję Boga, czyli to, że Bóg jest ponad wszelkimi stworzeniami i nie można Go ograniczyć ani zobrazować w materialnej formie. Zachowanie jedynobóstwa Boga jest fundamentem katolickiej doktryny i kultu, który nakazuje nam skupić naszą wiarę, modlitwę i uwagę wyłącznie na Jezusie Chrystusie, który jest dla nas pośrednikiem i najdoskonalszym objawieniem Boga Ojca. Bałwochwalstwo to oddawane czci fałszywym bogom pogańskim etc.

2) Magia i przesady

Wszystkie praktyki magii lub czarów, przez które dąży się do pozyskania tajemnych sił, by posługiwać się nimi i osiągać nadnaturalną władzę nad bliźnim - nawet w celu zapewnienia mu zdrowia - są w poważnej sprzeczności z cnotą religijności. Praktyki te należy potępić tym bardziej wtedy, gdy towarzyszy im intencja zaszkodzenia drugiemu człowiekowi lub uciekanie się do interwencji demonów. Jest również naganne noszenie amuletów. Spirytyzm często pociąga za sobą praktyki wróżbiarskie lub magiczne. Dlatego Kościół upomina wiernych, by wystrzegali się ich. Uciekanie się do tak zwanych tradycyjnych praktyk medycznych nie usprawiedliwia ani wzywania złych mocy, ani wykorzystywania łatwowierności drugiego człowieka (KKK 2117).

Tego rodzaju praktyki są zwykle powiązane z wiarą w istnienie magicznych mocy oraz bytów, kontaktami z duchami zmarłych i próby wywoływania tych duchów, jest to niebezpieczne dla człowieka oraz sprzeczne z nauką Kościoła. Wszelka forma magii, czarów, wróżbiarstwa czy spirytyzmu jest zła, szukanie pomocy i ochrony powinniśmy oddać tylko Bogu. Wiara w Boga wymaga od nas zaufania i ufności, ale nie zezwala na uciekanie się do praktyk magicznych czy manipulowania siłami nadprzyrodzonymi. Dlatego religijność nie dopuszcza takich działań i zaleca skupienie się na modlitwie oraz szukaniu pomocy w Kościele i w ludziach.

3) Talizmany, amulety, zabobony, wróżbiarstwo, wywoływanie duchów, astrologia

Teraz otrzymacie fragmenty KKK, które zaraz musicie wyjaśnić. *Animator dzieli uczestników na 4 grup, po czym rozdaje im fragmenty [Aneks 3] i daje im 5 minut na analizę.*

- I. **"Amulety (...) zależnie od intencji, które im się przypisuje, są wbrew czci religijnej. Często są one związane z praktykami magii lub czarów. Ich wykorzystanie jest sprzeczne z cnotami religijnymi: naraża się na podejrzenie złego ducha lub uzależnia od innych stworzeń" (KKK 2117).** *(Amulety, szczególnie jeśli są związane z praktykami magii, są uważane za sprzeczne z cnotami religijnymi i mogą prowadzić do związania się ze złymi duchami.)*
- II. **"Zabobony (...) sprzeczne są z czią prawdziwej religii. Zachęcają do działania czarodziejów i spirytystów, są często przyczyną wprowadzania innych w błąd" (KKK 2117).** *(Zabobony często opierają się na przekonaniu, że pewne działania, przedmioty lub rytuały mają nadnaturalną moc przynoszenia szczęścia, ochrony lub odrzucania złego. Zabobony są sprzeczne z czią prawdziwej religii, ponieważ skupiają się na irracjonalnych przekonaniach i działaniach, które nie są zgodne z nauką i rozumem.*
- III. **"Wszelkie praktyki wróżbiarskie (...) są w sprzeczności z czią prawdziwej religii. Wpływają na naszą nieobiektywność i zanieczyszczają uczestników, narażając ich na działanie złych duchów" (KKK 2116).** *(Wróżbiarstwo odnosi się do praktyk mających na celu przepowiadanie przyszłości, interpretowanie znaków lub uzyskiwanie tajemnej wiedzy poprzez różne techniki. Wpływa na naszą nieobiektywność, ponieważ kieruje naszą uwagę na próbę przewidzenia przyszłości lub posiadania informacji, które nie należą do naszego zasięgu.)*

IV. "Nie wolno szukać kontaktu z duchami umarłych, używać wróżb albo odczytywać przyszłości. Wszelkie formy spirytyzmu zarywają kontakt z Cieniem" (KKK 2116). *(Kościół naucza, że nie wolno aktywnie szukać kontaktu z nimi ani próbować ich wywoływać. Taka praktyka jest niebezpieczna i może prowadzić do wprowadzania ludzi w błąd oraz narażać ich na działanie złych duchów)*

4) Nikotynizm, alkoholizm, narkomania

A teraz porozmawiamy o tematach najczęściej dotyczących młodzieży. Ludzie bardzo często ulegają pokusom współczesnego świata. Są to na przykład alkohol, narkotyki, czy nikotyna. Posłuchajmy, co na ten temat mówi głowa Kościoła katolickiego:

„Narkotyki to, jak już wielokrotnie podkreślałem, rana naszego społeczeństwa. W jej sidła wpada wiele osób. Jej ofiary tracą swoją wolność w zamian za tę niewolę, uzależnienie, które możemy nazwać chemicznym. Zażywanie narkotyków poważnie szkodzi zdrowiu, ludzkiemu życiu i społeczeństwu” Jak usłyszeliście, narkotyki za poważny problem, który szkodzi zarówno jednostkom, jak i społeczeństwu jako całości. Głowa Kościoła przestrzega przed ich negatywnym wpływem na zdrowie, życie człowieka i relacje międzyludzkie.

"Trzeźwość jest jednym z fundamentalnych warunków szczęśliwego życia człowieka. Jej brak niszczy więź z Bogiem, z Kościołem, niszczy osobę, rodziny, relacje międzyludzkie. Dlatego z troski o trzeźwość nie można rezygnować"-powiedział Ojciec Święty Franciszek. Kościół katolicki uznaje trzeźwość za ważny warunek osiągnięcia pełni życia i szczęścia. Utrata trzeźwości niszczy więź z Bogiem, z Kościołem oraz wpływa negatywnie na osobę, rodziny i relacje międzyludzkie.

Papież podkreśla, jak ważna jest samokontrola i rozróżnienie, co tak naprawdę będzie dla nas dobre. Nie wiem czy wiecie, ale gdy papież przybył do Watykanu i dowiedział się, że w tamtejszym sklepie sprzedają papierosy, powiedział do kardynała Krajowskiego "Jak to? To my zarabiamy na tym, że ktoś potem ma nowotwór?", po czym zabronił sprzedaży wyrobów tytoniowych na terenie Stolicy Apostolskiej. Przykład zakazu sprzedaży papierosów ilustruje troskę papieża Franciszka o trzeźwość i zdrowie. Jest to działanie mające na celu stworzenie środowiska wolnego od substancji szkodliwych, które mogą prowadzić do chorób, w tym nowotworów.

5) Telefon, internet, gry

"Wasze szczęście jest bezcenne i nie jest na sprzedaż; to nie jest aplikacja, którą można pobrać na telefon komórkowy: nawet najnowsza wersja nie pomoże wam stać się wolnymi i wspaniałymi w miłości"- Papież Franciszek

Nie można kupić szczęścia, tak jak nie można go pobrać na telefon. Katolicyzm uważa, że prawdziwe szczęście jest wynikiem miłości, a miłość z kolei nie jest czymś, co można kupić i mieć na życzenie. Katolicy wierzą, że życie oparte na wartościach, takich jak miłosierdzie, życzliwość, tolerancja i szacunek pozwala osiągnąć prawdziwe szczęście.

Katolicy uważają, że istnieje coś uniwersalnego w ludzkiej naturze, co wykracza poza materię i technologię. Poznanie i rozwijanie siebie nawzajem wymaga poświęceń, pracy i czasu, a nie może być zastąpione nowoczesnymi wynalazkami.

Wobec tego, by osiągnąć prawdziwe szczęście, katolicka doktryna zachęca do zwracania uwagi na wartości, takie jak pokora, szacunek do siebie i innych, wdzięczność, wyrozumiałość i hojność. Dążenie do tych wartości pomaga nam zyskać wolność i wewnętrzną siłę, której nie da się osiągnąć dzięki technologii.

6) Nieuporządkowane relacje do rzeczy, wyglądu etc.

"Strzeżcie się tych, którzy chcą, byście uwierzyli, że znaczący wtedy, gdy przebieracie się za mocnych, jak bohaterowie filmowi albo kiedy ubieracie się w najmodniejsze ubrania"- Papież Franciszek.

W tych słowach papież przypomina, że prawdziwe znaczenie i wartość jednostki nie wynika z powierzchownych aspektów, takich jak ubranie czy przyjęcie określonej roli społecznej. Nie jest to miara prawdziwego znaczenia człowieka w oczach Boga. Katolicka nauka głosi, że każda osoba jest stworzona na obraz i podobieństwo Boże i ma niepowtarzalną wartość, niezależnie od wyglądu, statusu społecznego czy materialnych osiągnięć. Prawdziwa wartość człowieka tkwi w jego relacji z Bogiem, w umiłowaniu bliźniego, w cnocie i moralnych postawach oraz w służbie innym. Papież Franciszek przypomina nam, że nasza tożsamość i wartość nie powinny być oparte na tym, jak się prezentujemy czy jakimi standardami modnymi się kierujemy, ale na naszym duchowym wzroście, etycznym postępowaniu i służbie innym. Wskazuje, że najważniejsze jest zdobywanie cnót, takich jak pokora, miłość, szczerłość i hojność, które są istotne dla katolickiego rozumienia życia duchowego.

Tm 6,10: Albowiem korzenie wszelkiego zła jest chciwość pieniędzy. Za nimi to uganiając się, niektórzy zbłądzili z dala od wiary i sobie samym zadali wiele cierpień.

Miłość do pieniędzy i niezdrowa chciwość mogą prowadzić do różnych złych czynów i sytuacji. Św. Paweł nie potępia samego posiadania pieniędzy, ale ostrzega przed tym, gdy pieniądze stają się celem samym w sobie, a nie służą dobru i sprawiedliwości. Ten werset przypomina nam, że powinniśmy postrzegać pieniądze i bogactwo jako dar od Boga, które powinniśmy używać z rozwagą i w zgodzie z wartościami chrześcijańskimi. Chrześcijaństwo zachęca do hojności, dzielenia się z innymi i wspierania potrzebujących, a nie do chciwości i egoizmu. Omawiany werset przypomina również, że dążenie do bogactwa materialnego nie powinno zaciemniać priorytetu duchowego rozwoju i relacji z Bogiem. Wiary i wartości chrześcijańskie powinno się traktować jako najważniejsze i trwałe, podczas gdy pieniądze i bogactwo są czymś przemijającym i względnym.

- Dlaczego ludzie szukają sobie bożków? (czują się niespełnieni, a te dają im złudne poczucie szczęścia; poszukują siebie; czują, że mają nad czymś kontrolę).

Ludzie poszukują bożków, aby poczuć się spełnionymi, mieć poczucie szczęścia. Myślą że wtedy poczują kontrolę nad sobą, swoim życiem i innymi. Szukanie bożków jest też często związane z potrzebą poszukiwania wyjaśnień dla zdarzeń, które mają miejsce w świecie i w życiu człowieka. Niektórzy ludzie szukają ich, aby spełnić potrzebę społecznej przynależności i uczestnictwa w grupie ludzi o podobnych przekonaniach. W katolickiej wierze Bóg jest nieskończonym źródłem miłości i doskonałości, który pragnie naszego szczęścia i zbawienia. Szukanie Boga jako naszego najwyższego dobra może dać nam poczucie, że mamy kontrolę nad swoim życiem, ponieważ oddając się Bogu, stajemy się uczestnikami Jego planu i zgodzimy się na Jego wodzenie naszym życiem.

III. Działać

Joz 24,15: A jeśli wam się zdaje, że źle jest służyć PANU, wybierzcie sobie dziś, komu będziecie służyć: czy bogom, którym służyli wasi ojcowie po drugiej stronie rzeki, czy bogom Amorytów, w których ziemi mieszkacie. Lecz ja i mój dom będziemy służyli PANU.

- Do czego Jozue zachęca Izraelitów? (do podjęcia decyzji o służbie Bogu, do wyboru jedyne Pana)

Słowa Jozuego, jak powiedzieliście, wskazują na to, że nie można jednocześnie służyć różnym bogom, a wybór jednego oznacza odrzucenie drugiego. Jednocześnie, decyzja o służbie Panu jest pozytywnie związana z wyborem życia zgodnego z Jego wolą. Podobnie jak Jozue, który oznajmił, że on i jego dom będą służyli Panu, każdy z nas powinien podjąć decyzję, która odpowiada naszym przekonaniom i wartościom. To, że ktoś wybiera służbę Bogu, nie oznacza rezygnacji z własnych przekonań, ale raczej akceptacji i respektowania wartości, które Bóg reprezentuje.

Animator dzieli uczestników na 6 grup, każda z nich otrzymuje kartkę z problemem [Aneks 2] wraz z długopisem.

Prosiłbym abyście teraz na tej kartce zapisali sposoby przezwyciężenia danego problemu, który otrzymaliście. Uczestnicy otrzymują ok. 5 min na pracę. A teraz proszę was o przeczytanie swoich odpowiedzi.

Animator próbuje nakierować grupy, jeżeli pojawią się problemy:

(Grupa 1. Alkoholizm – dołączenie do grupy AA, szczerza rozmowa z daną osobą i uświadomienie jej o swoim nałogu, wizyta u psychologa, wsparcie najbliższych;

Grupa 2. Wiara w magię – uświadomienie tej osoby o efekcie placebo „magii”, rozmowa z najbliższymi, szukanie pomocy u specjalistów;

Grupa 3. Internet – ograniczenie korzystania z urządzeń elektronicznych, zwrócenie się o pomoc, odinstalowanie social mediów;

Grupa 4. Pieniądze i sława – uświadomienie sobie, że daje to tylko złudne poczucie spełnienia, odcięcie się od „zapalników”;

Grupa 5. Narkomania – dołączenie do grupy AN [Anonimowych Narkomanów], zapisanie się na terapię, odsunięcie się od nieodpowiednich ludzi;

Grupa 6. Amulety - uświadomienie tej osoby o efekcie placebo „amuletów”, wyrzucenie przedmiotów związanych z tym bożkiem)

Niektórzy ludzie ulegają tym zagrożeniom ze względu na niedostatek wewnętrznej siły i woli, która jest im potrzebna, aby stawić czoło presji społecznej. Inni z kolei po prostu popadają w te pułapki ze względu na brak wiedzy o szkodliwości takiego postępowania i braku świadomości konsekwencji swoich działań, a jeszcze inni myślą, że dzięki temu złapią lepszą kontrolę nad własnym życiem.

Ważne by wokół siebie budować wspólnotę wierzących. Musimy pamiętać, że aby wytrwać w wierze i być blisko Boga, musimy dbać o relacje z Nim każdego dnia oraz głosić Słowo Boże innym, nie tylko słowami, ale zwłaszcza własnym życiem. Jeżeli znacie osobę, która nie jest w stanie sama zerwać ze złem postarajcie się jej pomóc. Ważne jest, aby słuchać i okazywać zrozumienie, a także zachęcać do szukania pomocy i wsparcia. Nie pozwólcie, aby ukrywała swój problem i przed nim uciekała. Pomóżcie jej stanąć twarzą w twarz przed nim. Niesamowicie istotna jest modlitwa, bo ona potrafi działać cuda. Cennym wsparciem na tej drodze mogą okazać się sakramenty święte, np. sakrament pokuty oraz Eucharystia.

A teraz posłuchajmy świadectwa:

Zosia była młodą kobietą od lat uzależnioną od Internetu. Większość wolnego czasu spędzała przeglądając media społecznościowe, rozmawiając z nieznajomymi i grając w gry online. Wiedziała, że jej uzależnienie wpływa na jej zdrowie psychiczne i fizyczne i odbiera jej młodość, ale nie mogła przestać. Pewnego dnia Zosia natknęła się na film o sile modlitwy i postanowiła spróbować. Zaczęła się codziennie modlić, prosząc Boga o pomoc w wyrwaniu się z nałogu. Na początku było ciężko i czuła się, jakby toczyła ciężką bitwę. Ale z każdym mijającym dniem czuła się silniejsza i bardziej zdeterminowana, by przezwyciężyć nałóg. Zosia zaczęła spędzać mniej czasu w Internecie, a więcej na czynnościach, które dawały jej radość i spełnienie. Chodziła na długie spacery na łonie natury, spędzała czas z rodziną i przyjaciółmi, realizowała swoje hobby i pasje.

Z biegiem czasu uzależnienie Zosi zniknęło i poczuła się bardziej związana ze sobą, z innymi i z Bogiem. Była wdzięczna za siłę i wsparcie, które otrzymała, i wiedziała, że dzięki wierze i wytrwałości może pokonać każde wyzwanie.

-Z jakimi problemami zmierzyła się Zosia? *(była uzależniona od Internetu)*

-Co pomogło jej w rozwiązaniu problemu? *(Bóg, modlitwa)*

Jak zauważyliście, Zosia od małego nie potrafiła oderwać się od świata wirtualnego. Całe swoje życie oparła na kilku pikselach ekranu i zatopiła swoje młode lata w grach. Zauważcie, jak wiele ludzi w obecnych czasach boryka się z tym problemem. Jestem przekonany, że znacie osobę, lub sami jesteście tacy jak Zosia. Mimo utraty czasu poświęconego uzależnieniu i braku siły, należy walczyć. Warto próbować, tak jak Zosia, która wygrała z nałogiem, ale skupmy się teraz na nas: Czy nie za szybko odpuszczamy nasze próby wyzwolenia? To nie musi być uzależnienie od Internetu, wystarczy zwykłe zniewolenie przez rzeczy materialnie, z którym nie mamy siły walczyć. Skoro poruszyliśmy ten temat chciałbym pokazać wam, jak bożki naszych potrafią przejąć nad nami kontrolę.

Animator dzieli uczestników na 6 grup, jeżeli nie ma takiej możliwości zmniejsza liczbę grup według uznania. Waszym zadaniem będzie wylosowanie tematu scenek. Proszę, abyście przez wasze scenki przedstawili działanie bożków na człowieka. Animator podchodzi do każdej grupy i pozwala wylosować jedną karteczkę [Aneks 1], którą wcześniej wyciął i złożył na pół. Uczestnicy otrzymują 5-10 minut na przygotowanie scenek. Po upływie czasu animator prosi grupy o przedstawienie wykonanych przez siebie zadań i podsumowuje ich prace: Jak zauważyliście, zniewolenie wpływa na nas, jak i na otoczenie. Przez większość czasu nie zauważamy tego, jak na nas działa jego siła, dopóki nie przejmie nad nami kontroli. Dlatego warto walczyć z nim od samego początku. A pomocą będzie jak już mówiliśmy, powrót do Boga – zadbanie o relacje z Nim poprzez życie sakramentalne, modlitwę.

3. Hasło spotkania

„Odnaleźć siebie - porzucić bożków”

4. Piosenka spotkania

12 kamieni – „Wiara czyni cuda”

5. Zadanie apostoelskie

Pomódl się za osoby, które zeszły z drogi prowadzącej je do Boga, aby na nowo ją odnalazły i porzuciły swoich dotychczasowych bożków.

Zadbaj o szczerą osobistą relację z Bogiem, na Nim budując swoje życie.

6. Modlitwa na zakończenie

Panie Boże, dziękujemy Ci za wszystkie treści przekazane na tym spotkaniu i prosimy Cię, pomóż nam żyć z dala od działania bożków w naszym życiu. Naucz nas wybierać prawdę: Ojcze nasz...

ANEKS 1

Alkoholizm	Pieniądze i sława
Wiara w magię	Narkomania
Internet	Amulety

ANEKS 2

Alkoholizm	Pieniądze i sława
Wiara w magię	Narkomania
Internet	Amulety

ANEKS 3

"Amulety (...) zależnie od intencji, które im się przypisuje, są wbrew czci religijnej. Często są one związane z praktykami magii lub czarów. Ich wykorzystanie jest sprzeczne z cnotami religijnymi: naraża się na podejrzenie złego ducha lub uzależnia od innych stworzeń" (KKK 2117).

"Zabobony (...) sprzeczne są z czcią prawdziwej religii. Zachęcają do działania czarodziejów i spirytystów, są często przyczyną wprowadzania innych w błąd" (KKK 2117).

"Wszelkie praktyki wróżbiarskie (...) są w sprzeczności z czcią prawdziwej religii. Wpływają na naszą nieobiektywność i zanieczyszczają uczestników, narażając ich na działanie złych duchów" (KKK 2116).

"Nie wolno szukać kontaktu z duchami umarłych, używać wróżb albo odczytywać przyszłości. Wszelkie formy spirytyzmu zarywają kontakt z Cieniem" (KKK 2116).